

MIJN ZIEL DORST NAAR GOD

door

W. TEMMINCK

'Een onderwijzing, voor de opperzangmeester, onder de kinderen van Korach. Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijn ziel tot U, o God!'

Psalm 42: 1-2

Men zegt wel: lijden is leren. Inderdaad, tegenspoed, smart en verdrukkingen die God ons geeft of toelaat, overkomen de mens om daar lessen uit te leren. De Heere bedroeft de mensen niet van harte, alsof Hij behagen heeft in het verdriet van Zijn schepselen. Nee, Zijn natuur is liefde en goeddoen. Dat komt zelfs daarin openbaar als Hij lijden toelaat, opdat mensen daaruit leren.

De tegenspoed is twee keer tot onderwijs: allereerst voor degene die het lijden treft. In veel opzichten om hem indrukken te geven van zijn zedelijk kwaad en hem daarvan te genezen. "Dan geeft Hij hun hun werk te kennen, en hun overtredingen, omdat zij de overhand genomen hebben; en Hij openbaart het voor hun oor tot tucht, en zegt, dat zij zich van de ongerechtigheid bekeren zouden", Job 36:9-10.

Ook dient het lijden om hem te weerhouden in een of andere zonde te vallen, waar hij geen gelegenheid voor, of geen zin in heeft door dit lijden. Abimelech zondigde niet tegen Sarai, omdat de Heere van hem de gelegenheid en genegenheid wegnam. "En God zei tot hem in de droom: Ik heb ook geweten, dat gij dit in oprechtheid van uw hart gedaan hebt, en Ik heb u ook belet van tegen Mij te zondigen; daarom heb Ik u niet toegelaten, haar aan te roeren", Genesis 20:6. Ook kunnen we lezen: "Maar als wij geoordeeld worden, zo worden wij door de Heere getuchtigd, opdat wij met de wereld niet zouden veroordeeld worden", 1 Korinthe 11:32. Het lijden is het zout dat voor bederf bewaart; een bijtend middel tegen wellusten. Maar nog meer dient het als oefenschool om te leren en verschillende deugden in praktijk te brengen. Dat zijn er te veel om op te noemen. Hier worden geloof en hoop op God, lijdzaamheid en onderwerping aan Hem geoefend. Hier wordt geleerd: liefde en medelijden met andere ongelukkigen. Onder die druk richt de ziel zich meer omhoog, om door hartelijk smeken daar vandaan hulp te krijgen. Ook komt er zo een verlangen naar het vaderland van de rust en meer dingen die nuttig kunnen zijn.

Maar ten tweede zijn de kruiswegen ook tot onderwijs van een ander, die toeziet. Hoe vaak wordt het hart opgewekt tot dankbaarheid voor Gods hulp en redding, door het zien van het ongeluk van een ander. Als het straffen zijn voor de één, zijn het waarschuwingen tegen het kwaad voor de ander. "En al deze dingen zijn hun overkomen tot voorbeelden, en zijn beschreven tot waarschuwing van ons, op wie de einden der eeuwen gekomen zijn", 1 Korinthe 10:11.

Als de beproevingen oefenscholen zijn om goede gewoonten te leren, dan wordt het wijze gedrag van zulke mensen nagevolgd door hen die onder dezelfde kastij dingen gebukt gaan, of erin terecht komen. Zij zijn dan een voorbeeld voor anderen die deze voorbeelden navolgen. De man van God die in deze psalm genoemd wordt en zijn godvruchtige geloofsstrijd beschrijft, noemt dit daarom een onderwijzing. Hij wil dat deze psalm in de openbare eredienst van de gemeente van God gezongen wordt. Er zijn nooit tijden dat er geen godvrezende mensen zijn, die dit onderwijs nodig hebben. Als we tot op heden voor zulke

rampen gespaard zijn gebleven, hoop ik dat het dienen zal, om ons voorrecht te leren kennen. En als de rampen of straffen ons treffen, en dat is heel goed mogelijk, dan kan de behandeling van dit onderwerp een voorbereidend wapen zijn.

Ik hoop dat de Heilige Geest Zijn onderwijs geeft. De betekenis van de woorden is sterk afhankelijk van een heldere uitleg door de spreker. Ook van de volgende psalm, die hier duidelijk verband mee houdt.

Er zijn geleerden die zeggen dat de ware gelovigen onder de tegenstand van de vleselijke Joden stonden, vóór de komst van de Messias en onder de vervolging van Antiochus Epifanes, die bedoeld wordt in Psalm 43:1. Maar in deze twee psalmen komt duidelijk één bijzondere persoon voor, verschillend van Psalm 44, waar de Kerk in het meervoud spreekt. Hetzij onder die tiran, of onder de heidense woede tegen de christenen. Wie onbevooroordeeld de woorden beziet, zal in de stijl en de toestand van de zaken waarin de klager zich bevindt, eerder David vinden, dan iemand anders (vergelijk Psalm 42:2-3 met Psalm 63:2; zie ook Psalm 63:5 en Psalm 43:3-4, alsmede de plaats van zijn verblijf in vers 7 en verder). De Zeventig¹ zetten Davids naam boven Psalm 43. Onze vertalers merken beide psalmen (42 en 43) als psalmen van David aan, zoals de meeste uitleggers dat doen.

Behalve het opschrift van Psalm 42, kan de inhoud goed in twee delen gesplitst worden. Ze beschrijven de houding van de schrijver in twee belangrijke klachten. In vers 2 tot 6 weet hij zich ver verwijderd van Gods openbare dienst en Zijn gemeente, waarna de schrijver zichzelf opwekt. In de verzen 7 tot 12 vinden we verdrukkingen van andere aard.

In het eerste deel treffen we het volgende aan:

1. Zijn rusteloze begeerte wordt bekendgemaakt. Vers 2 geeft een algemene uiting van zijn verlangen, die in vers 3 uitgebreider wordt beschreven.
2. Twee redenen waarom de schrijver bitter is onder deze toestand en hoe hij zich daaronder gedrongen voelt in de verzen 4 tot 5.
3. Een opwekking, gericht tot zichzelf, in vers 6.

In mijn tekst vinden we:

- I. Het opschrift, vers 1.
- II. De algemene uiting van zijn pijnlijk verlangen, vers 2.

I.

Het literaire genre van deze psalm wordt aangeduid met het woord: onderwijzing. Er zijn nog twaalf psalmen die met dit woord worden aangeduid als leerdicht (Ps. 32, 44, 45, 52, enz.). Sommige verklaarders dachten dat het woord een zangtoon afwijs zou betekenen. Maar de opvatting van anderen is dat het doel van het lied is: het onderwijs van de gemeente. Daarom was de psalm ook geschikt voor de openbare tempelzang. En zeker, het gemoed van een oprechte, als hij in diepe wegen is geweest, of veel van de goedheid van de Heere heeft ondervonden, zal daarover spreken tot waarschuwing, raadgeving of bemoediging (Psalm 34:7, Ps. 63:16).

¹ Hertaler: De LXX (de Septuaginta) is de vertaling van het Oude Testament in het Grieks door 70 Grieks sprekende Joden in Egypte.

Ook zijn Gods wegen met bepaalde personen tot voorbeeld voor anderen als getuigenissen van wat ze moeten doen, geloven of wat ze moeten vermijden (Hebreeën 11). Vaak gebruikt de Heilige Geest ook die bijzondere voorbeelden uit het Woord tot nuttig onderwijs van anderen.

Een ander deel van het opschrift is: voor de opperzangmeester. De Zeventig vertalen dit met: tot het einde. Men meent dat zij begrepen hebben dat zulke psalmen zonder pauze, tot het einde toe moesten worden gezongen (Deuteronomium 25:31). Liever denkt men, dat er één van de drie hoofddirigenten in de tijd van David mee wordt bedoeld. Dat waren drie zonen van Levi: Asaf, Heman en Jedûthun, ook Ethan genoemd. Dezen zorgden ervoor dat de zang keurig uitgevoerd werd.

De kinderen van Korach waren met hun oproerige vader gestorven, maar werden gekozen voor die zangdienst, met Heman aan het hoofd. "Dezen nu zijn ze, die daar stonden met hun zonen; van de zonen der Kahathieten, Heman de zanger, de zoon van Joël, de zoon van Samuël", 1 Kronieken 6:33.

Er is geen reden om te denken dat onder de kinderen van Korach dichters zijn geweest van deze psalm, want David heeft ook psalmen geschreven die voor een ander hoofd van de zangers bestemd was. Zie de psalmen 39 en 62: "Een psalm van David, voor de opperzangmeester, voor Jeduthun". Een onderwijzing, voor de opperzangmeester, onder de kinderen van Korach. Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstromen, alzo schreeuwt mijn ziel tot U, O God!

Dit, wat het opschrift betreft. Laten we nu het eerste deel van de inhoud bekijken.

II.

Dit is een meer algemene uiting van zijn brandend verlangen naar de Heere. Om duidelijker begrip van de klachten en gebeden van de dichter te krijgen (wij veronderstellen dat dit David is), moet de toestand waarin hij verkeerde in acht worden genomen. Uitdrukkelijk noemt hij twee belangrijke problemen: de vervreemding van de godsdienstige bijeenkomsten (vers 3 en 5) en de verdrukking door de vijanden (vers 10-11).

Uit de geschiedenis weten we twee belangrijke tijden waarin deze rampen plaats hadden. Namelijk, toen hij voortdurend moest vluchten voor Saul, vóór zijn kroning tot koning, en in de opstand van Absalom (zie vers 4, 7 en 8 en Psalm 3). Het zal niet veel verschillen in welke tijd men deze psalm plaatst. De meesten kiezen voor de laatste gebeurtenis, de opstand van Absalom.

Het is vooral opmerkelijk wat de belangrijkste nood bij David is. Vers 2 en 3 gaan voorop, dus het missen van de tegenwoordigheid van God en het gezelschap van godvrezende mensen. Dat is belangrijker voor een godvruchtige ziel dan het missen van bezittingen en dierbare nabestaanden.

De troost van de ziel te missen is zoveel belangrijker als de ziel uitgaat boven het lichaam. Alles wat daartoe dient is belangrijker dan de goederen die aards genot geven. Als men alles wat de wereld biedt, geeft aan een godvrezend mens en als men hem de omgang met God en Zijn volk onthoudt, is alles ijdelheid en kwelling van de geest.

Maar als hij zich mag verlustigen in de omgang met God, dan wenst hij niets méér dan dat: "Velen zeggen: Wie zal ons het goede doen zien? Verhef Gij over ons het licht van Uw aanschijn, O HEERE! Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven, meer dan ter tijd, als hun koren en hun most vermenigvuldigd zijn", Psalm 4:7-8. En ook: "Wie heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde! Bezwijkt mijn vlees en mijn hart, zo is God de Rotssteen van mijn hart en mijn Deel in eeuwigheid", Psalm 73:25-26. Ja, zo kan hij in tijden van smart en gemis nog wel tevreden zijn, zie Habakuk 3:16-18.

We behandelen nu de woorden die wat meer met vers 3 overeenkomen, al staan ze er niet overbodig. Onze woorden zijn algemener, terwijl vers 3 specifiek aangeeft wat het voorwerp van zijn begeerte is, en de zaak waar hij brandend naar verlangt. Ook denk ik dat hij met deze vergelijking in vers 2, meer het pijnigend gevoel weergeeft van wat hij mist. In vers 3 beschrijft hij meer de begeerte naar het allerlieflijkste goed. Dat zal blijken als de woorden uitgebreider verklaard worden.

Degene tot Wie de dichter klaagt is God, Die tegelijk het Voorwerp van zijn begeerte is: tot U. Want hij zegt dit niet in de derde persoon: tot God. Er is wezenlijk verschil of een God zoekende ziel zijn klachten voor de Heere of voor anderen uitstort. Als de klachten voor God worden uitgestort is dat een bewijs dat de ziel niet ongelovig en zonder hoop is voor wat betreft de hulp van de Heere. Hij verbergt zich niet voor Hem, maar zijn mond en hart zijn nog enigszins open tot Hem. Zo was David hier.

Ook bewijst het, dat hij zijn hulp en redding niet zoekt bij mensen, of op andere zaken vertrouwt, maar zijn hulp alleen bij de Heere zoekt. Hij alleen kan een verslagen geest weer oprichten.

David draagt zijn zielsgesteldheid aan de Heere voor, door het beeld van een hert dat schreeuwt naar de waterstromen. Een hert hoeft niet beschreven te worden. Zijn mooie gestalte, schuwheid en snelheid zijn bekend genoeg. Wat doet het dier in deze situatie? Het schreeuwt. Waarnaar? Naar de waterstromen. Het Hebreeuwse grondwoord wordt door de taalkenners in verband gebracht met sterk zijn of uitmunten, in weldadigheid. Daarom denkt men hier niet aan een enkele teug, maar aan stromende rivieren, of volle beken. "Ook schreeuwt elk beest van het veld tot U; want de waterstromen zijn uitgedroogd, en een vuur heeft de weide van de woestijn verteerd", Joël 1:20. Dit schreeuwen van de herten getuigt van angst, smart en verlangen. Wanneer schreeuwt een hert zo? Als het zich in dorre plaatsen bevindt; als het door dorst gepijnigd wordt. Het is niet zo dat het die plaatsten uitkiest, maar het vlucht daarheen voor zijn vijanden. Ook schreeuwt een hert wanneer het verhit is doordat het 's winters slangen heeft gegeten, zoals natuurkenners eenparig getuigen. Verder ook als hij door jachthonden vervolgd wordt, om dan aan zijn vijanden te ontkomen in de stromen.

Met zo'n hert vergelijkt nu David zichzelf: Zo schreeuwt mijn ziel tot U, O God! Daarover zijn drie voorname zaken op te merken.

a. David is hier zelf het onderwerp. Het is te begrijpen dat zijn ziel zo gesteld was, in de omstandigheden waarin hij was gekomen. Om de woede van de vijanden te ontvluchten, moest hij in verre oorden, in eenzame woestijnen verblijven, ver van Gods heiligdom en Gods kinderen. Daardoor miste zijn ziel de verkwikking van de gemeenschap met God (vers 7, Psalm 63:2). Zijn ziel was opgejaagd en afgemat onder de vervolgingen en smartelijke verdrukkingen. Hij was er moedeloos, machteloos en angstig onder (1 Samuël 27:1-2, 2 Samuël 15:30). Ook mag men denken dat hij van binnen werd gekwetst door vurig slangengif en vurige pijlen, als zijn geloof en hoop werden bestreden en zijn zondenlast hem drukte. "Mijn tranen zijn mij tot spijs dag en nacht; omdat zij de ganse dag tot mij zeggen: Waar is uw God?" (vers 4).

b. Zoals het water voor een opgejaagd hert het enige begeerde middel is tot zijn redding, zo was God dat hier voor de gekwetste ziel van David. In deze treurige toestand was er niets dat zijn ziel blij kon maken; niets van de wereld of genoegens van mensen. Alles wat hij nodig had waren de nabijheid en het genieten van God. Hij begeert ook niet om alleen verlossing te krijgen, maar hij verlangt om de Heere Zelf te genieten. Net zoals het water het doel is van een dorstig hert. Het is ook het enige en onfeilbare middel van redding in deze noden; want in

alle gemis vindt de ziel in de gemeenschap van God zo'n zalige verfrissing en volle verzadiging. "Mijn ziel zou als met smeer en vettigheid verzadigd worden, en mijn mond zou roemen met vrolijk zingende lippen", Psalm 63:6.

Onder de zwaarste vervolgingen en de meest drukkende omstandigheden, teleurstellingen en benauwdheid kan de ziel veilig bij de Heere schuilen. Zij kan zonder angst haar vijanden bezig zien en rustig blijven in dagen van benauwdheid. "Want Gij zijt mij een Toevlucht geweest, een sterke Toren voor de vijand. Ik zal in Uw hut verkeren voor eeuwig; ik zal mijn toevlucht nemen in het verborgene van Uw vleugelen. Sela! (Psalm 61:4). En ook: "Redt mij, Heere! van mijn vijanden; bij U schuil ik, Psalm 143:9. Als de oude slang het van binnen nog smartelijker maakt door benauwde kwellingen, dan is de genade van God genoeg voor de ziel. Alleen God kan de duivel uitwerpen en verpletteren.

c. Zoals een hert zich gedraagt bij het gemis van de waterstromen, met datzelfde woord beschrijft David zijn gedrag ten opzichte van de Heere: het is schreeuwen. Dat veronderstelt gemis. Vers 3 en 5 laten zien dat hij vooral bedoelt dat hij niet in Gods huis kan zijn. Van dat genot in de voorhoven lezen we ook in Psalm 84:2-3 en Psalm 27:4. Hoewel de Heere Zich niet geheel voor hem verborg, trof hem dat gemis wel. Want in die voorhoven laat de Heere Zich wel van dichterbij zien, in Zijn eigen instellingen. Daar wijst alles heen naar God, wat men ook ziet en hoort. Daar kan men gericht en rustig mediteren over God. Toch gaat het niet om de plaats, maar om God Zelf Die in die plaats te vinden is.

Dit schreeuwen drukt wel een heftige begeerte uit, maar in vers 3 is die nog nadrukkelijker. En vers 5 laat zien dat hij een kwellend gevoel heeft onder dat gemis. Hij uit dat gemis in bittere klachten, maar wel aan het adres van God: tot U, O God. Daarbij bedreigt hij niet zijn vijanden die zijn ongeluk veroorzaken.

Ten slotte betreft dit schreeuwen ook de toekomstige tijd. Het kan een uitdrukking zijn van zijn gewoonte in zulke zware omstandigheden, of van zijn voornemen om aan te houden tot de Heere hem helpt en redt.

Toepassing

Om de uitleg van de tekst nuttig voor ons te maken, kan allereerst zowel het opschrift als de klacht tot schaamte dienen voor velen. Zo hebben heiligen in hun voor- en tegenspoed geprobeerd te werken in de gemeente tot onderwijzing van Gods volk.

Heel anders is het met verreweg de meeste geschriften die tegenwoordig uitkomen. Ze zijn gevuld met bitterheid, schelden, bestrijden van de waarheid en smaden van Gods dienst en knechten. Ze strooien vergif en onkuisheid in vele zielen. Deze boeken worden grif verkocht en graag gelezen. De pen van deze rampzalige schrijvers valt God en de mensen aan als vijand.

Ongelukkige lezers, de meeste gedichten en liederen zijn niet om op te zeggen zoals ons wordt voorgehouden in Kolossenzen 3: "Het woord van Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid; leert en vermaant elkander, met psalmen en lofzangen, en geestelijke liederen, zingende de Heere met aangenaamheid in uw hart" (vers 16).

Ze dienen om de kinderen van de wereld te vermaken met ijdelheid. De kinderen van vele christen ouders worden niet opgeleid tot godsdienstige stichting, zoals de kinderen van de goddeloze Korach, maar alleen om de wereld, hun buik en de zonde te dienen.

We zien tot Wie David zich keert in nood en smart. Velen wandelen anders. Ze rennen bij de openbare godsdienst vandaan en zoeken hun troost in de wereld, ja, in de zonde. Zo maken ze zich dubbel en eeuwig rampzalig. Er is een grote massa voor wie de voorhoven van God niets aantrekkelijks hebben. Zij gaan niet graag naar de kerk. Ze zijn blij als ze een reden kunnen verzinnen om niet te gaan. Velen hebben het nergens minder naar hun zin dan daar. Ze gaan

liever naar zondige bij eenkomsten, maken plezierreisjes op Gods dag en vinden het zelfs prettiger om slaafs werk te doen dan naar de kerk te gaan. Hiermee toont u dat u God en Zijn genade in het openbaar veracht, maar ook dat uw hart afkerig is van de hemel.

Het is wel zo, dat er nog een groot aantal godsdienstigen zijn in uitwendige zin, maar die met een ander hart komen. Ook zijn er die komen om aan hun plicht te voldoen en zo hun geweten te bevredigen of het verstand te vermaken (misschien zelfs uit zondige motieven). Maar, mijn toehoorders, is het huis van God u wel dierbaar omdat God er woont? Is de nabijheid van de Heere uw hoogste vreugde? Heeft dat gemis u doen schreeuwen? Vindt uw ziel nergens anders rust, veiligheid en genezing? Gaat u onvoldaan naar huis, als er niet iets van de Heere in uw ziel kwam, wat u dichter bij Hem bracht en u beter voor Hem kon maken? Anders is uw godsdienst leeg, een zondig afzwerven van de Heere en een bewijs van volkomen vervreemding. Geloof dat alles wat buiten Hem is, op zoek is naar uw verderf. Buiten Hem is nergens een schuilplaats. Laten we dit eens geloven, dat buiten Hem uw ziel geen enkele wezenlijke verkwikking heeft en doortrokken is van het vergif van de oude slang. O, ik wilde wel dat u om Jezus' bloed en Geest zou leren schreeuwen.

Kinderen van God! Hier is ook een onderwijzing voor u. Al bent u niet in dezelfde omstandigheden als David, u moet hem toch in zeker opzicht volgen. Het vertellen van zijn benauwdheden, klachten, geloofsroem en uitredingen is voor zoveel mensen tot zegen geweest! Hiëronymus, de kerkvader, had op het eind van zijn leven steeds de volgende woorden in de mond: Tracht uw bevindingen voorzichtig en zonder roem ook andere mensen tot nut te maken door ze te vertellen of op te schrijven.

Leer hier ook prijs te stellen op de openbare godsdienstoefening. Wie daar weinig werk van maakt met allerlei voorwendsels, dwaalt. Als uw hart er juist op gesteld is, en als u door boze mensen, laster of door smarten die de Heere u oplegt, van die middelen en het gezelschap van Gods kinderen beroofd wordt, hoeft u niet onverschillig te zijn. De Heere zal luisteren naar uw schreeuwend verlangen. Maar het is ook zeker geen bewijs van het ongenoegen van de Heere. Waar u ook bent, laat uw stem aan God horen en laat uw hart naar Hem uitgaan. Moet u waardevolle dingen missen en onder zware tegenspoeden en benauwdheden gebukt gaan, laat dan ook God het enige goed zijn, waarin uw ziel alles zoekt.

Zoek niet te sterk naar verandering van uw uiterlijke omstandigheden. Sta op Zijn nabijheid. Dan zal alles goed zijn. Ook al is uw ziel dorstig vanwege zware en langdurige smart, al komen er steeds meer benauwende vijanden, al wordt u ook door hen verhinderd of in een dor en mat land gebracht, ja, al wordt uw ziel door inwendig vergif gepijnigd. Alles wat u kan helpen en wat genoeg is, is alleen in de Heere.

Schreeuw het vrij uit, maar niet in ongeduld en hopeloosheid. Maak uw benauwdheid bekend voor Zijn aangezicht. Tot wie u ook klaagt, wat u ook doet, alleen van Hem zal heil komen. En al spreekt u uw klacht niet rustig en precies uit, in Hem is er zo'n oneindig medelijden, dat zelfs het redeloos schreeuwen van lijdende dieren door Hem wordt gehoord, alsof het bidden was geweest. "Ook schreeuwt elk beest van het veld tot U; want de waterstromen zijn uitgedroogd, en een vuur heeft de weiden van de woestijn verteerd", Joëll :20. En ook: "Wie bereidt de raaf haar kost, als haar jongen tot God schreeuwen, als zij dwalen, omdat er geen eten is?" (Job 39:3).

Zullen mensen, ja, Zijn schreiende kinderen dan geen ontferming vinden? En al bleef het roepen lang zonder antwoord, zeg dan ook: *ik zal* schreeuwen. Eens zal het toch ophouden, en voor eeuwig als u bij Hem komt.

AMEN